

Nr 126

Av herr **Gustafsson** i Skellefteå, **m. fl.**, om ökat investeringsanslag till fonden för lån till företagareföreningar.

Företagarföreningarnas verksamhet har blivit uppskattad inom de län där de verkat en längre tid. Särskilt i övre Norrland med dess behov av en mera differentierad industri har företagareföreningarna utfört ett betydelsefullt arbete. Statsmakterna har också vid flera tillfällen gett till känna sin uppskattning av föreningarnas insatser. I 1954 års statsverksproposition tillkännagavs, att man inom handelsdepartementet verkställt en viss översyn av företagareföreningarnas verksamhet. Vad därvid framkommit hade bestyrkt att verksamheten varit gagnelig ur olika synpunkter. "Ett icke ringa antal nya företag med, som det förefaller, goda utvecklingsmöjligheter", hette det bl. a. i statsverkspropositionen, "har genom föreningarnas medverkan kunnat lokaliseras till orter, där behov av en utbyggnad eller differentiering av näringslivet befunnits föreligga". Man fastslog till sist att föreningarna sålunda "kommit att gagna den framtida utvecklingen av ett stort antal hantverks- och småindustri-företag".

Bankoutskottet framhöll också i sitt utlåtande nr 36 till 1954 års riksdag betydelsen av det arbete som bedrivs av företagareföreningarna. "Erfarenheterna av föreningarnas verksamhet beträffande såväl nyetablering som rationalisering av äldre företag är i allmänhet goda, och det enskilda initiativet har erhållit ett värdefullt stöd", framhöll utskottet bl. a. Samma synpunkter har vid flera riksdagar framförts såväl i motioner som i debattinlägg i kamrarna.

Enighet råder således om att företagareföreningarnas konsulent- och utlåningsverksamhet varit av betydelse samt även om att ett visst statligt stöd bör utgå till bägge dessa verksamhetsgrenar. Fjolårets riksdag höjde också låneanslaget till 2,5 miljoner kronor. Motioner om ytterligare höjningar avstyrktes av statsutskottet, bl. a. under hänvisning till beslutet om statliga kreditgarantier till hantverk och småindustri.

Effekten av en kreditgivning, förmedlad genom statliga kreditgarantier eller genom företagareföreningarnas långivning, synes i stort sett bli densamma. Det är i bägge fallen fråga om att komplettera de vanliga kreditinstitutens långivning genom ett offentligt risktagande, avsett att ge småföretagarna möjlighet att erhålla nödvändiga marginalkrediter. De bägge formerna är likvärdiga ur samhällsekonomisk synpunkt, och sedan anslaget till företagareföreningarna flyttats till kapitalbudgeten blir effekten densamma även ur statsfinansiell synpunkt.

Avvägningen av de belopp som från statens sida skall anvisas till den ena eller andra stödformen bör därför ske med hänsynstagande till de praktiska för- eller nackdelar som de olika formerna uppvisar. Systemet med kreditgarantier kan sägas innebära en fördel genom att lånen kan tagas i lokala banker. Men å andra sidan har kreditgarantisystemet, sådant det nu är utformat, en olägenhet i jämförelse med föreningarnas långivning som väger tyngre, nämligen den att besluten i låneärenden inte fattas av ett länsorgan utan sker centralt. Detta innebär ett klart avsteg från de senare årens decentraliseringssträvanden. Det kan inte anses vara en rationell anordning att låneärenden av denna storleksordning skall avgöras av Kungl. Maj:t. Ett organ på länsstadiet har större förutsättningar att bedöma dessa frågor. Företagarföreningarna får genom konsulentverksamheten en ingående personkännedom och därigenom goda möjligheter att bedöma låntagarnas personliga förutsättningar, företagets framtidsutsikter samt behovet på orten av en viss industri. Vid systemet med kreditgarantier tillvaratages visserligen denna lokal- och personkännedom genom att föreningarna förbereder låneärendena. Men det slutliga beslutet skall ändå fattas centralt, vilket förefaller medföra en onödig belastning på departementet samt göra hela proceduren mera omständlig.

Även ett annat skäl talar för att en större andel av den statligt understödda kreditgivningen tills vidare bör gå över företagarföreningarnas långivning. I motion nr II: 691 till 1954 års riksdag anfördes bl. a. följande: "Företagarföreningarna har hittills för att spara på sina egna låneanslag sökt att biträda låntagarna vid underhandlingar med bankerna, för att skaffa så stor del av krediten som möjligt i öppna marknaden. Om kreditgarantisystemet genomföres i enlighet med de riktlinjer, som uppdragits i propositionen, kommer företagarföreningarna dock inte att ha samma självklara intresse av att hålla lånebeloppen nere, i varje fall inte när det gäller lån som ligger i närheten av 40 000-kronorsgränsen. Tvärtom kan det bli frestande för föreningarna att underlåta att hålla låneanspråken nere för att därigenom kunna överföra fler lån till kreditgarantier."

Erfarenheten torde komma att visa att dessa farhågor inte var ogrundade. Företagarföreningarna i de olika länen har en självklar ambition att spara på de egna otillräckliga lånemedlen samt i stället tillföra sina respektive områden så stor andel som möjligt av det belopp som anvisats till kreditgarantier. Risken för detta skulle givetvis bli mindre om föreningarnas egna låneanslag ökades. Antalet låneärenden som måste avgöras centralt minskar också om företagarföreningarna får möjlighet att själva ta ett större antal lån.

Det är möjligt att denna avvägningsfråga kommer i ett annat läge om systemet med kreditgarantier efter någon tids erfarenhet kan ges en utformning, som innebär ökad decentralisering, eller om rätten för ban-

kerna att ge förtroendekrediter visar sig få någon mera betydande effekt. Men tills vidare talar de skäl som ovan anförts för att ett större belopp än som föreslås i propositionen måtte anvisas till fonden för lån till företagarföreningar. Nya föreningar tillkommer ju också, och de bör enligt vår mening så snart de är rustade för uppgiften erhålla utlåningsrätt, även om lånebeloppen under en övergångstid maximeras till ett lägre belopp än 40 000 kronor. Därigenom skulle lånebeslut åtminstone när det gäller mindre lånebelopp kunna avgöras utan att underställas Kungl. Maj:t.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandling av tionde huvudtiteln, kapitalbudgeten, måtte besluta att för budgetåret 1955/56 till fonden för lån till företagarföreningar anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

Stockholm den 25 januari 1955

Henning Gustafsson
i Skellefteå

Erik Strandh

Martin Larsson